

Qəzetlərin xəbərlərini də gözəndən qaçır-mamalıyıq".

Alimin sözlərinə görə, Osmanlı dövlət arxivi dedikdə ağılımıza siyasi münasibətlər gəlir, halbuki həmin arxivlərdə başqa maraqlı məqamlar çoxdur: "Ömər Faiq Nemanzadə Türkiyədə "Daruş Şə-fəq" məktəbində təhsil alıb. Müraciəti də arxivdədir. Məktəbi bitirdikdən sonra məmləkətinə geri dönmək istəyib, ancaq pulu olmadığı üçün maddi kömək istəyib. O məsələ də arxivlərdə qalır. "Ziya" qəzetinin yaradıcısı Səid Ünsizadənin iş və ev istəməsi ilə bağlı müraciətlərini də arxivlərdə tapmaq mümkündür. Ondan sonra Türkiyəyə gəlmiş qardaşı Cəlal Ünsizadəyə iş tapılması, jurnal çıxartma-ğa dair müraciəti və s. məqamlarla bağlı informasiyalar da mövcuddur. Həmçinin "Molla Nəsrəddin" jurnalının Türkiyədə

Osmanlı dövlət arxivində maraqlı materiallar çoxdur

Yavuz Akpınar: "Türkiyədə Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin ən önəmli qaynaqları gün üzünə çıxarılmalıdır"

"Azərbaycana gəlişimizin əsas səbəbi Xəzər Universitetinin təşkilatçılığı ilə "Türk Dünyasında Azərbaycan dili və ədəbiyyatı araşdırmaları" adlı I beynəlxalq elmi simpoziumda iştirak etməkdir".

Bunu "Şərq"ə açıqlamasında türk ədəbiyyatının görkəmli simalarından olan, tanınmış tədqiqatçı alim, yazar, şair, Egey Universitetinin ədəbiyyat fakültəsinin professoru Yavuz Akpınar deyib.

Professor bildirib ki, Türkiyədə Azərbaycanın zəngin mədəniyyətinin ən önəmli qaynaqlarını gün üzünə çıxartmaq olduqca önəmlidir.

Alim təəssüflə qeyd edib ki, bu məsələ tarixçilərin nəzərindən yayınıb, kənar-da qalıb: "Məsələn, Qarsdakı şifahi ədəbiyyatda aşıqlarımızın Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyəti tərəfindən göndərilən yardımları barədə çoxlu şeirlər var. Bunları yeni-yeni öyrənməyə başlayırıq. Halbuki ozamanki nəşrlərdə Bakı Müsəlman Xeyriyyə Cəmiyyətindən, messenat Hacı Zeynalabdin Tağıyev kimi şəxslərdən xeyli bəhs edilib. 1877-78-ci illərdə Osmanlı-Rusiya savaşından sonra mühacirətlər yaşanıb. İki yüz minə yaxın in-

san Azərbaycandan, Dağıstandan Anadoluya pənah gətirib. Onların Anadoluya daşdığı Azərbaycan, Qafqaz mədəniyyəti var. Borçalılar, qarapapaqlar, təsəvvüf alimi Mir Həməzə Nigarinin yolundan gedənlər Amasyaya, Tokata, Muşa, Ağrı və Qarsa gəliblər. Anadolunun hər yerinə səpələnərək ədəbiyyat yaradıblar. Sonra onların bir qismi Azərbaycana gələrək, Qarabağda yerləşib. Aşıq Şənlik Borçalıda və digər bölgələrdə yaxşı tanınırdı. Sovet imperiyası ilə pərdələmişdi ki, bunlar bilinmirdi, unudulmağa doğru gedirdi".

Yavuz Akpınar əlavə edib ki, dövrün gündəlik nəşr olunan qəzetlərinin tədqiq olunması da zəruridir: "1880-ci illərdə "Ziya", "Ziyayi-Qafqaziyyə", sonrakı dövrdə "Kəşkül"ün nəşri barədə Osmanlı qəzetlərində xəbərlər dərc olunub. Ayrıca məqalə şəklində olmasa da, gündəlik xəbərlərdə xeyli məlumatlar var. Hətta "Ziya", "Kəşkül" kimi qəzetlərdən, jurnalların materiallarından geniş istifadə olunub, onlara istinad edilib. Mirzə Fətəli Axundovun oğlu Rəşid Axundovun Tiflisdə bələdiyyə məclisi üzvlüyünə seçilməsi faktı Həsən Həsənovun Rəşid bəy Axundov haqqında əsərində yer almayıb.

qadağan olunması barədə də xəbərlər yer alıb. Əlavə olaraq, 1924-cü ildə Azərbaycan hökuməti Türkiyə Cümhuriyyətindən 70 ədəd kitab istəyib və 25 dollar pul göndərib. Bunlar kifayət qədər maraqlı nüanslardır və Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri araşdırıldığı zaman gözəndən qaçan məqamlardır. Eyni zamanda 1870-ci ildən etibarən Güney azərbaycanlıların İstanbulda camaatı, təşkilatları olub. Onlar Türkiyədə farsca "Əxtər" qəzeti çıxarıblar. Qəzetin baş redaktoru Tahir Təbrizli Azərbaycan türküdü. Mirzə Əli Möcüz Şəbüstəri 16 il İstanbulda yaşayıb. Bunların bilinməsi çox önəmlidir".

Məlumat üçün bildirik ki, Yavuz Akpınar Azərbaycan ədəbiyyatına, mənəviyyatına, düşüncə tərzinə yaxından bələd olan, bu yöndə ən önəmli tədqiqatlar aparan elm adamlarındandır. Hələ sovet dövründə Azərbaycanda ədəbiyyatı ilə bağlı araşdırmalar aparıb. Həmçinin "Əkinçi", "Şərqi-Rus", "Həyat" qəzetləri, "Füyuzat", "Molla Nəsrəddin", "Yeni Qafqaziyyə" jurnalları, o cümlədən İsmayıl Qaspiralı ilə bağlı önəmli araşdırmaları var.

İsmayıl Qocayev